

Euroopa keskkonnaseisund vajab tähelepanu: ohud loodusele ja kliimamuutustest tingitud probleemid

Kasvuhoonegaaside heitkoguste ja õhusaaste vähendamisel on tehtud olulisi edusamme, kuid Euroopa keskkonna üldine seisund ei ole hea, eriti looduse seisund, mida ohustavad jätkuvalt degradeerumine, liigkasutus ja elurikkuse vähenemine. Täna avaldatud EEA (*European Environment Agency*) põhjaliku keskkonnaseisundi aruande kohaselt on pakiline probleem ka kliimamuutuste kiirenemise mõju. Enamiku keskkonnasuundumuste väljavaade on murettekitav ja põhjustab suuri riske Euroopa majanduslikule heaolule, julgeolekule ja elukvaliteedile.

Aruandes rõhutatakse, et kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine ohustavad otseselt Euroopa loodusvaradest sõltuvat konkurentsivõimet. Selles mainitakse, et kliimanetraalsuse saavutamine 2050. aastaks sõltub ka maa, vee ja muude ressursside paremast ja vastutustundlikust majandamisest. Loodusvarade kaitse, kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine ning saaste vähendamine suurendavad selliste loodusest sõltuvate elutähtsate ühiskondlike funktsioonide vastupanuvõimet, nagu toiduga kindlustatus, joogivesi ja kaitse üleujutuste eest.

Aruandes soovitatakse tungivalt tõhustada Euroopa roheline kokkuleppe raames juba kokkulepitud poliitikameetmete rakendamist ja pikemaajalisi kestlikkusmeetmeid. Sellised meetmed on kooskõlas Euroopa Komisjoni konkurentsivõime kompassi innovatsiooni, süsinikdioksiidi heite vähendamise ja ressursikindluse prioriteetidega.

Euroopa 2025. aasta keskkonnanaruanne on eriti põhjalik: 38 riigi andmetel põhinev analüüs kontinendi keskkonna, kliima ja kestlikkuse olukorra ning väljavaadete kohta. Aruandes rõhutatakse, et Euroopa Liit on kliimaalastes jõupingutustes maailmas esirinnas, vähendades alates 2005. aastast kasvuhoonegaaside heidet ja fossiilkütuste kasutamist ning kahekordistades taastuvate energiaallikate osakaalu. Viimase 10–15 aasta jooksul on tehtud suuri edusamme ka õhukvaliteedi parandamisel ning jäätmete ringlussevõtu ja ressursitõhususe suurendamise vallas. Lootust annavad ka edusammud mitmesuguste tegurite osas, mis võimaldavad nihet kestlikkuse suunas – näiteks innovatsioon, keskkonnahoidlikud töökohad ja kestlik rahandus.

Puhta, õiglase ja konkurentsivõimelise ülemineku eest vastutav juhtiv asepresident **Teresa Ribera** märkis: „See aruanne tuletab selgelt meelde, et Euroopa peab kursil püsima ning isegi kiirendama oma kliima- ja keskkonnanägemuste saavutamist. Hiljutised äärmuslikud ilmastikunähtused näitavad, kui hapraks muutuvad meie heaolu ja ressursikindlus, kui looduse olukord halveneb ja kliimamõjud süvenevad. Kliimaeesmärkide saavutamise viivitamine või nende edasilükkamine suurendaks ainult kulusid, süvendaks ebavõrdsust ja nõrgestaks meie vastupanuvõimet. Looduse kaitsmine ei ole kulu. See on investering konkurentsi- ja vastupanuvõimesse ning meie kodanike heaolusse. Kui tugevdame meetmeid kohe, saame ehitada tulevaste põlvkondade jaoks puhtama, õiglasema ja vastupanuvõimelisema Euroopa.“

Keskkonna, veemajanduse kriisivalmiduse ja konkurentsivõimelise ringmajanduse volinik **Jessika Roswall** märkis: „Kuigi edusamme on tehtud, kutsub meie keskkonna seisund selgelt üles jätkama reostuse vähendamist, looduse taastamist ja bioloogilise mitmekesisuse kaitsmist. Peame enda jaoks ümber mõtestama seose keskkonna ja majanduse vahel ning käsitlema looduse kaitset investeringuna, mitte kuluna. Terve loodus on terve ühiskonna, konkurentsivõimelise majanduse ja elujõulise maailma alus, mistõttu on EL võtnud endale kohustuse püsida keskkonnaalaste kohustuste täitmisel kursil.“

Kliima, nullnetoheite ja puhta majanduskasvu volinik **Wopke Hoekstra** sõnas: „See aruanne rõhutab, et EL peab kindlasti säilitama oma tugevad kliimaeesmärgid. Euroopa on kõige kiiremini soojeneva kontinendina kliimamuutuste laastavat mõju juba tunda saanud – viimati suvel laastavate ränkade metsatulekahjude näol. Tegevusetusest tulenevad kulud on tohutud ning kliimamuutused ohustavad otseselt meie konkurentsivõimet. Kursil püsimine on meie majanduse kaitsmiseks väga oluline.“

EEA (*European Environment Agency*) tegevdirektor **Leena Ylä-Mononen** märkis: „Me ei saa endale lubada kliima-, keskkonna- ja kestlikkuseesmärkide vähendamist. Selles 38 riigiga koostöös koostatud keskkonnaseisundi aruandes esitatakse selgelt teaduspõhised teadmised ja tuuakse välja, miks meil on vaja tegutseda. Euroopa Liidul on olemas vajalik poliitika, vahendid ja teadmised ning aastakümnete pikkune kogemus koostööst kestlikkuseesmärkide saavutamiseks. See, mida täna teeme, kujundab meie tulevikku.“

Esseisvad keerulised väljakutsed

Euroopa maismaa-, magevee- ja mereökosüsteemide elurikkus väheneb mittekestlike tootmis- ja tarbimisharjumustest tuleneva püsiva surve tõttu, mis avaldub eelkõige toidusüsteemis. Aruandes märgitakse, et tulevikku vaadates jätkub Euroopa elurikkuse ja ökosüsteemide seisundi halvenemine ning 2030. aastaks ei saavutata tõenäoliselt kokkulepitud poliitikaeesmärke.

Ka Euroopa veevarud on suure surve all ning veepuudus mõjutab kolmandikku Euroopa elanikkonnast ja territooriumist. Aruandes öeldakse, et tervete veeökosüsteemide säilitamine, valgalade kaitse ja põhjaveevarude täiendamine on Euroopa tulevase veega seotud kindluse tagamiseks otsustava tähtsusega.

Kliimamuutustest rääkides on Euroopa meie planeedi kõige kiiremini soojenev kontinent. Kliima muutub murettekitava kiirusega, ohustades julgeolekut, rahvatervist, ökosüsteeme, taristut ja majandust. Kliimakatastroofide sagenemine ja ulatus ning teadmine, et kliima muutumine jätkub vaatamata ELi ambitsioonikatele leevendusmeetmetele, rõhutavad tungivat vajadust kohandada Euroopa ühiskonda ja majandust, tagades samal ajal, et kedagi ei jäeta kõrvale.

Aruandes märgitakse, et need suured probleemid nõuavad meie majanduse ja looduskeskkonna, maa, vee ja loodusvarade vaheliste seoste ümbermõtestamist. Ainult Euroopa looduskeskkonna taastamise abil on võimalik säilitada konkurentsivõimeline majandus ja Euroopa kodanike hea elukvaliteet.

Keskonnaagentuuri direktor **Taimar Ala**: „Meie ilmaandmed näitavad selgelt, et aastaegade muster on muutumas – talved on soojemad, kevaded kuivemad, suved märjemad ja sügised päikeselisemad. See kõrvalekalle normaalsusest on märk kliimamuutustest, mille mõju ulatub ökosüsteemidest põllumajanduseni. Meie roll on pakkuda usaldusväärseid keskkonnaandmeid, prognoose ja soovitusi, mis annavad otsustajatele kindluse teha andmepõhiseid otsuseid. EEA värskeim Euroopa keskkonnaseisundi aruanne rõhutab, et kliimamuutused ja looduse seisundi halvenemine ohustavad otseselt konkurentsivõimet – just seetõttu loome Eestis mõõdikutel põhinevaid lahendusi, millega hindame keskkonnaseisundit ja selle muutusi. Nii aitame ettevõtetel ja avalikul sektoril kavandada kestlikke investeeringuid, mis vähendavad riske ning loovad uusi võimalusi. Looduse teadlik ja vastutustundlik kasutamine ei ole üksnes keskkonnaeesmärk, vaid ka võtmetegur Eesti ja Euroopa majanduse tugevdamisel!“

Võimendamine ja laiendamine

Aruandes väidetakse, et tootmis- ja tarbimissüsteemid tuleb kiiresti ümber kujundada – vähendada majanduse CO₂ heidet, minna üle ringmajandusele, vähendada saastet ja majandada loodusvarasid vastutustundlikult. ELi poliitika, sealhulgas roheline kokkulepe, loob selge tee kestlikkuse suunas liikumiseks.

Aruandes osutatakse eelkõige tööle elupaikade taastamiseks looduspõhiste lahenduste abil, mis suurendavad vastupanuvõimet ja aitavad kliimamuutusi leevendada ning nendega kohaneda. Selles rõhutatakse ka vajadust vähendada

süsinikdioksiidi heidet peamistes majandussektorites, eelkõige transpordisektoris, ning tegeleda põllumajandusest tuleneva heitega. Ringmajanduse suurendamine aitab vähendada Euroopa sõltuvust energia ja kriitilise toore impordist. Lisaks saab Euroopa investeerida Euroopa tööstuse digiüleminekusse ja rohepöördesse, suurendada tootlikkust ja tõusta keskkonnahoidlikus innovatsioonis maailmas esirinda, arendades tehnoloogiaid, mille abil vähendada CO₂-heidet tööstusharudes, kus seda on raske teha, näiteks terase- ja tsemenditööstuses.

Taustteave

EEA (*European Environment Agency*) avaldab vastavalt ameti määruses ettenähtule iga viie aasta tagant keskkonnaseisundi aruande. „Euroopa keskkond 2025“ on alates 1995. aastast seitsmes EEA aruanne. Selles esitatakse kindel teaduspõhine teave, kuidas peame reageerima olemasolevatele suurtele ja keerukatele probleemidele, näiteks kliimamuutused, bioloogilise mitmekesisuse vähenemine ning õhu- ja veereostus.

Aruanne valmis vahetus koostöös EEA Euroopa keskkonnateabe- ja -vaatlusvõrguga (EIONET). Aruandes tuginetakse Eioneti laialdastele eriteadmistele, mis on saadud keskkonnavaldkonna juhtivatelt ekspertidelt ja teadlastelt EEA 32 liikmesriigis ja kuues koostööd tegevas riigis.

Eestis on EEA kontaktasutuseks Keskkonnaagentuur.